

# DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p><b>SZERKESZTŐSÉG,</b> hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p><b>KIADÓ HIVATAL.</b> hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Előfizetési felhívás. — Nehány őszinte szó a vadházasság ügyében. D—y —s. — Tárca. A Sabbath. Török Zoltán. — Iskola ügy. Kiáltó szó. — Közügyeink. Az én külföldi útam. Vöröss Zsigmond. — Dr. Somerville Debreczenben. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

Tisztelettel kérem az érdeklődő közönség jóindulatú pártfogását.

Debreczen, 1888. január 14.

**Csiky Lajos,**  
felelős szerkesztő.

Előfizetési felhívás

a

„DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP“  
nyolczadik évfolyamára.

E lap nyolczadik, illetve az én szerkesztésem alatt második évfolyamára ezennel előfizetést nyitok. Lapunk előfizetési ára marad az eddigi, nevezetesen egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Az előfizetési pénzek s általában a lap anyagi ügyeire vonatkozó küldemények és közlemények Elek Lajos tanártársamhoz (Fűvészkert-utca 1080. sz. a.), a szellemi részre vonatkozó levelek hozzám intézendők (Nagy-Várad-utca 2127. sz. a.).

Midőn az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését kérem, a hátrálékos lapjاراتokat is föl hívom tartozásaik mielőbbi beküldésére, az első szám czímszalagján tudatván már velök tartozásuk mennyiségét.

A lap programja marad az eddigi, csak besztását tökéletesítem annyiban, hogy egyik rovatának, mely a gyűlésekről való referádákat, általában valamelyik külön célú rovatunkba föl nem vehető cikkeket hozta, „Közügyeink“ címet adok ezután.

**Nehány őszinte szó a vadházasság ügyében.**

I.

Ugy polgári, mint egyházi társadalmi életünknek a figyelmes szemlélő előtt sok hiánya, sok nyomorúsága tűnik fel. Újabban és újabban olvashatunk egyes — s olykor egész kis irodalmat szülő — felszólalásokat hol ez, hol ama téren. S ez igen természetes dolog, miután úgy a polgári, mint az egyházi társadalmi élet fejlődés alá van vetve s ez a fejlődés nagyon ritkán oly szerencsés, hogy minden rétegre egyiránt kiható legyen s így az egyik rész előhaladása még kirívóbb színben tünteti fel a másik rész elmaradottságát. E mellett a polgári és egyházi élet egymástól elszigetelni nem lehet; de nem is szabad, mert akkor az egyház csak félig s így is megbénítva tehetne eget feladatának. Ugyanis az egyháznak feladata kettős és pedig nevelni a földi, de nevelni a mennyei életnek is. S ha már a polgári élet elszigeteltetnék az egyháztól, az egyház a földi életre nevelés feladatának nem felelhetne meg; de sikerében megakadályozott lenne a mennyei életre nevelése is, kétségtelen lévén, hogy csak a földi életre neveléssel, mint eszközzel lehet a mennyei életre is nevelni. Hiszen reánk a földi élet előkészület egy fensőbb életre; ez minden részével felhasználandó, hogy a jövő életre megérjünk. De a polgári és egyházi társadalmi élet ily összekapcsolásánál egy sajátságos tünetre ismerhetünk korunkban, arra nevezetesen, hogy míg az egyházi életben erős nyomokat hagynak, sőt átalakulásokat idéznek elő a társa-

dalmi élet megváltozott viszonyai; az egyház irányadó szerepe a társadalmi életben mindinkább szűkebb térre szorul s hatása gyengül, vagyis az egyház vezetőből vezetővé leszen. Sok a polgári társadalmi életben kezdődött, különben nemes fejlődés fattyúhajtása létezik ma, melynek lemetzésére az egyház magában nem képes, mert noha az a fattyúhajtás elékteleníti a polgári társadalmi életet is, ez hidegen nézi az egyház munkáját s így közönyösségével táplálékot ad annak, a minek kiirtása az ő érdeke is volna.

Ilyen, az egyházi és polgári társadalmi élet összehelyezése folytán mindkét részre kártékonyan ható fattyúhajtás a vadházasság számnélküli elszaporodása.

Hol vette ez magát? Nem gondolnám, hogy még azok is, kik oly igen szeretik az egyházat, annak intézményeit, szolgálait kárhóztatni, vádolni, — állítani mernék, hogy a vadházasság az egyházi életben termett; itt, legalább a prot. egyház kebelében, hitelveiben nincs és nem lehet annak keltő talaja. A polgári társadalmi életben termett az s onnan burjánzott fel egyházi életünk mezejét is. De erre ismét azt lehetne mondani, hogy ha a polgári társadalmi életből ment is át e dudva az egyházi életbe, hol voltak az egyház őrei, az Ur szőlőjének munkásai, hogy azt nem irtogatták s elharapózni engedték?

Távol legyen, hogy ezen szerény s nem ítélni, csak a viszonyok felett szemlélődni óhajtó elmefuttatás az egyoldalú elítélést, vagy a hibának az egyház s főként a lelkes részéről palástolgatását célozza. Nem, ennek célja nem más, mint a létezésében nem tagadható baj körül egyetmást, részben a tapasztalásra útalással, teljes őszinteséggel elmondani.

E sorok írója gondolkozván a vadházasság szülemelése s elterjedése felett, annak szülő okát az egyéni túlhajtott önállóságban, felremagyarázott emberi szabadakaratban véli feltalálhatni. Mert tagadhatatlan, hogy e burján, a polgári életben mind nagyobb mértékben nyilvánuló egyéni szabadság gyönyörű, de rosszul alkalmazott elve valószínűsége árnyékában nőtt fel. Hosszabb igazolása helyett ez állításnak álljon itt pár példa, melyet e sorok írója saját tapasztalata után mond el.

Lelkeszi pályája kezdetén telve lelkesedéssel a csaknem teljes anyagi és szellemi rendetlenség állapotában vezetése alá jutott egyház rendezése iránt, figyelmét a talált, nem megvetendő számú vadházásokra is kiterjesztette s azok közt talált olyakat is, kik törvényes házasság által voltak kötve, kiknél tehát — miután egymással házasságot kötni óhajtottak — első teendő volt, a valóságban ugyan nem, de törvény szerint létezett házasság törvényes felbontása. Az ehhez szükséges békéltetés folyamán nem egy körülmény oda mutatott, hogy a törvényes házasságnak külön élés által felbontására az emberi természetből ön-

ként folyó apróbb versengések, egyéni ferde felfogások szolgáltatnak az okot, hozzá járulván az egyéni büszkeség, mely népünknel sokszor indokolatlan főszerepet játszik a leglényegesebb dolgokban is. Tehát meggyőző erejűnek látszott az, hogy a versengő házásoknál a részrehajlatlan lelkes szó, a hibát bármelyik fél részére őszintén kimondó közbelépés, jóvá teheti a rossz útra térő viszonyt, melyből az elzülleshez készülő házasság élet háborítatlan folytatása is következik. E meggyőződés által vezéreltetve, egy alkalommal, midőn az új házások közt az elébe került versengésre a fiatal nő azon kevélységén kívül, mely által magát házi teendőiben férje anyja által vezetett nem akarta, egyéb okot nem talált, a kellő felvilágosítások után oda nyilatkozott, mire a férjét elhagyott ifjú nőt útasította is, hogy őt szívesen hívó férjéhez menjen haza. S miután ez útasításnak sikere nem lett, a második alkalommal ez útasítását azon hozzáadással toldotta meg, hogy ellenkezése esetén a nőnek haza vitetése szolgabírói úton is eszközöltetni fog. A daczos nő a kitűzött határidőig az útasításnak nem tevén eleget, a jelentkező férjnek egy lelkeszi levél adatott kezébe a szolgabírói hivatalhoz címezve, melyben az egész eset elmondván s kifejtve, hogy itt a nő indokolatlan makacosságának megtörése helyre fogja állítani a családi megzavart életet, kéretett annak haza útasítása s szükség esetén haza kísértetése. S mi lőn az eredmény? A felek harmadikban is megjelentek s a daczos nő azon lelkeszi kérdésre, hogy miért nem ment haza, azzal válaszolt, „hogy az ő egyéni szabadságán erőszakot tenni senki sence jogosítva.“ Ime traim! mit mondanak ezen szavakhoz egy nép gyermekének ajkán? Azonnal valósult feltevésem, hogy e szavakat, — melyeket az illető megmagyarázni nem tudott, — az ügyben segítségül hívott szolgabíró adta az illető ajkaira; aminthogy azt később maga a szolgabíró is bevallotta. — Ki ne látná pedig, hogy az ily felfogással elhagyott családi életből könnyen származik a vadházasság?

D—y—s.

## T á r c z a.

### A Sabbath.

(Folytatás.)

Bownd álláspontja ellen semmi támadás nem intéztetett 1605-ig. Ezen évben jelent meg az első, Bownd álláspontját támadó, tehát Sabbath-ellenes mű: „Effigatio Veri Sabbatismi“. Authore Roberto Loeo, mely a Bowndéival épen ellenkező (gyakran ma is hangoztatott) principiumok mellett a sportok üzésének vasárnapon is szabados voltát vitatja. Népszerűsége nem tett szert, de nem került ki az egész sabbatarian mozgalom iránt ellenséges főpapok, különösen Laud s a király figyelmét s méltó előfutára vala a nemsokára megjelenen-

dett „Book of Sports“-nak. A Bownd által vallott s hirdetett tan első akadályt egy renegát puritán, Rogers gördített, ki a már több ízben megjelent, „Twenty-nine articles“-re (29 cikk) tett magyarázatának új kiadása elé 1607-ben írt előbeszédében heves támadást intézett a puritánoknak mind egyénisége, mind tanai ellen. Ez ugyan „nem állott egyébből hangzatos szavaknál“, mindazáltal sokakra, különösen a hatalom embereire mély benyomást tett, úgy, hogy Dr. Twisse felelni volt rá kénytelen s a puritánok egyénisége ellen emelt vádat az ugyanazon nézetet valló főpapokra hivatkozással, a tanok ellen intézett támadást pedig, azoknak a bibliával összhangzását állító bizonyítása által veri vissza.

Az ezen elvekre — mint már említők — rossz szemmel néző hatóság intézkedéseket tőn, hogy azoknak terjedését megakadályozza. Bownd művének nyomtatása betiltatott. De a meglevő példányok közkezen csak annál sebesebben forogtak s általában a nyomás arányában nőtt népszerűsége. A Sabbathnak önkéntes megülvése is mind szélesebb mérvet öltött. Minden megváltozott a „Book of Sports“ megjelenésével, mely történelmünk

II. korszakát nyitja meg.

VI. Jakab skót királynak Anglia trónjára ülésétől nagyon sokat vártak a puritánok a Sabbath megülvése érdekében is. S reményök kezdé valóra válni. 1603. május 7-én Londonban tartott bevonulása napján ugyanis proclamatiót bocsátott ki egyik sport-nem, a medve- és ökörviadalok ellen. — 1604-ben meg a Hamptonban tartott törvényszéki conferentiában Dr. Rainoldsnak (a biblia jelenlegi „authorized version“-jának intézője s egyik fordítója) a vasárnap megszentelésének előmozdítását illető indítványa egyhangúlag keresztülvitetett, a melynek következtében a Parliament, egy, a eszmadiaáknak vasárnapon árulását eltiltó törvényt hozott. Szétfoszlott szép reményük, mikor 1618-ban „The Declaration for Sports on the Lord's day“, röviden a „Book of Sports“ megjelent. Eredetének rövid története ez: Lancashire-ben (Lancamegye) a túlnyomó r. kath. lakosság vezetői oda működtek, hogy a népet a templomba járástól, még az istentisztelet alatt is tartó táncz stb. által távol tartsák. A püspök igyekezett megszüntetni ezen visszaélést, törekvése azonban csak felingerelte a közvéleményt, úgy, hogy a király, mikor — Skótországból visszatérőben (1617.) ott keresztül utazott, igen nagy elégtelenséget talált. A királynak minden panasz meghallgatására való készsége sokakat az istentisztelet profanizálására bátorított fel. Midőn azonban a püspök, a királytól is útasítást nyerve arra, megbüntette az intézőket s azok most még jobban panaszkodtak a püspök, mint zsarnok ellen, a ki a szolgálkat s általában a nép alsó osztályát megfosztja szórakozásától — ezek számára lévén (állításuk szerint) a vasárnapi mulatságok rendezve: — a király alaposnak ítélte a panaszt s a megyés püspöktől kért tanácsot a bajnak akként orvoslására, hogy az adandó szabadság szabadosságra ne legyen alkalom. A püspök hat pontú javaslatot terjesztte a király elé, melyhez az még egy hetediket csatolván, kibocsátá azt a már említett czímmel és időben.

E könyv, míg egyfelől elrendeli, hogy a nép ne zavartassék törvényes felülvéléseiben, minők: táncz, íjjazás, ugrálás, különböző nevű ivások stb.; másfelől útasítást ad, hogy a papság oktatás és rábeszélés által igyekezzen a pápistákat megtéríteni; azokat pedig, a kik nem alkalmazkodnak az egyház rendelkezéséhez, a polgári hatóságnak feljelentsék s hogy a megyés püspök kényszerítse az ellenállókat az ország elhagyására.

Képzeltetni az ezen írat által keltett felháborodást és szomorúságot; a püspökök közül is több ellene nyilatkozék; Dr. Twisse felolvasás helyett elítélő beszédet tartott felette; számtalan más lelkész is megtagadta a felolvasást, minek következménye természetesen börtönöztetés és hivatalvesztés lett. Ezzel egy új, az Erzsébet alattinál sokkal rosszabb korszak nyílik meg a Sabbath történetében, melyet ezen intézmény s az azt szentül megtartani törekvő puritánok elleni dühösködés jellemez; de „talán semmi se szolgált annyira a zsarnokság trónja felforgatására, mint épen a Sabbath-törvény elleni erőszakoskodás.“

A király, a főpap s a sajtó együttes működésén k sikerült is a Sabbathot a semmivel egyenlővé tenni. Hogy gyakorlatilag hogy állott a dolog, annak feltüntetésére szolgáljon a következő eset: 1631-ben Richardson Tamás főbíró, a somersetshire-i gentry által sürgettetve, kemény rendeletet bocsátott ki az Urnapján való mindennemű ivás (church-ales, bidales, clerk-ales) és tobzódás ellen s némelyeket meg is büntetett annak alapján. Rögtön panaszt emelt Laud ez ellen, mint törvénytelen s olyan eljárás ellen, mely a püspöki jogkört sérti, úgy hogy a bíró kénytelen lett visszavonni rendeletét. Megemlítjük, hogy ez eset után csakhamar (1633.) érsekké lesz Laud s ugyanazon évben megújítja a király atyja rendelkezését, kibocsátván a „Second Declaration of Sports“-ot, mely természetesen nagy visszatetszést s a puritánok közt nagy pusztítást idézett elő; mintegy 800 lelkész bocsátott el hivatalából azon írat szöszékből leendő felolvasását elrendelő parancs előtt meg nem hajlás miatt. Ez azonban csak egy volt az azon könyv által eredményezett sok rossz közül. Az ország amaz intézkedés által legfelsőbb helyről lett mintegy felhíva tobzódásra.

Baxter a következő képet adja az akkori állapotokról „Az Urnapján nem tudánk egy bibliai fejezetet olvasni, imádkozni, katekhizálni vagy a szolgálkat oktatni a nélkül, hogy a „pipe“ és „tábor“\*) zaja s az utcai kurjongatások ne zavarták légyen figyelmünket. A morris-tánczosok gyakran jelmezökben jöttek be a templomba, morris-esengők esörögvén lábaikon s mihelyt a közima fel lett olvasva, tüstént kisiettek játékuik folytatására.“ Ugyanő mondja: „Az utcai csöcselék gúnytárgyai mi valánk. „Puritans“, „precisians“, „hypocrites“ volt a neyünk, mivel hogy jobb szeretők olvasni a szentírást a hozzájuk hasonlólag cselekvésnél.“

Angol források után.

**Török Zoltán.**

(Folyt. köv.)

## Iskolaügy.

### Kiáltó szó

a magyar haza protestáns gyülekezeteihez és oszlopembereikhez.

(Vége.)

Szemben a középiskolák ügyét országosan rendező törvénynyel, belátta a gymnasium fentartó testületi közgyűlése, hogy vagy a négy osztályú gymnasiumi rangra való leszállás,

\*) Zeneszerszámok.

vagy a nyolcz osztályú főgymnasiumi színvonalra való fölemelkedés közt kell választania, mert az V-ik és VI-ik osztály lassanként annyira el fog néptelenedni, hogy föntartása, a kikerülhetetlenül meghozni tartozott áldozatok miatt lehetetlenné válik.

Egyfelől e kényszerhelyzet, másfelől az ezen középiskola igénybevételére útalt protestáns vidék nagy terjedelme s a tényleg létező magas tanítványi létszám, sőt harmadik részről még az is, hogy a szerzetesi vezetés alatt állott s a kir. katolicus cím fölvétele után is ily vezetés alatt hagyott nagy-bányai és nagy-károlyi gymnasiumoknak az utóbbi időben történt kiegészülésével, ezekhez számítva még a szatmári hasonló szerű kir. kath. főgymnasiumot is, nagyon megszorodtak megyénkben a róm. kath. középiskolák, holott a megye és város intelligentiájának túlnyomó része, magyarfajú köznépe pedig egészen protestáns: arra ösztönözték saját gymnasiumunk fentartó testületét, hogy helyben és vidéken, egyeseknél és testületeknél s hatóságoknál kövessen el mindent, azon, mintegy 85 ezer frtnak összehozására, a mennyire a kiegészülés érdekében, a mozgalom megindításakor létezett alapokhoz, az intézetnek még okvetlenül szüksége van.

Örömmel jelenthetjük hazai protestáns hitrokonainknak, hogy egy, a fentartó testületi közgyűlés által kiküldött alapgyűjtő bizottság pár évi tevékenységét, az általános érzett súlyos közviszonyokhoz mérten, fényesnek mondható siker koronázta. — Szatmár-Németi városa, a szatmári ev. ref. egyházmegye gyülekezetei, a helyben és vidéken lakó protestáns hitrokonok és kevés számban más vallású tanügybarátok, valóban majdnem egytől-egyig meghozván az erejükhöz mért, sőt azt többeknél haladó áldozatokat, mai napig — különben kisebb-nagyobb összegekkel folyvást szaporodva — 44 ezer frt van megajánlva s több, mint fele részben a kitűzött célra már felhasználhatólag be is fizetve.

Mélyen tisztelt hitrokonok! az a protestáns közönség teszi ezt, élén az alig 9000 lelket számláló szatmári és németi testvéregyházzal, mely, hogy a hatalmasan fellépő római katolicizmussal szemben egy más téren is nemes versenyre keljen, a már fentebb jelzett áldozatokon kívül egy 26 ezer frtba került díszes esernyőt emelt, szintén a közelmúltban, a magasabb fokú leánynevelés ügyének, s hatosztályú protestáns felső leányiskolájában egy nő-igazgatón kívül 5 nevelőnőt s 2 bejáró tanárt fizet. Az a protestáns közönség, mely ezenkívül még az említett két gyülekezetben 17 ev. ref. elemi iskolai fiú- és leányosztályt tart fent ugyanannyi tanítóval, tanítónővel és jól felszerelt tanteremmel, színvonalán a mai korbeli oktatásnak, a nélkül, hogy léteért s a hazai protestantizmusnak a köznevelés és művelődés terén öseinkről átszállt jó hírnevéért vívott aránytalan küzdelmében, a haza távolabbi pontjain lakó hittestvérek segítségéhez valaha folyamodott volna: sőt saját, majdnem páratlanul nagy kulturális szükségleteinek jórészt önerején való fedezésén kívül, magához az országos egyházi közalaphoz (a szintén nem kis összegű tőke-befizetéseket számításba sem véve) évenként 542 frttal járulnak e városi két egyház hívei.

Most orezapirulás nélküli bizalommal fordulunk hazánk nagyobb protestáns gyülekezeteihez s oszlopbereit. — De tesszük ezt csak akkor, midőn a helyben és vidéken, testületek és egyesek által meghozott, hírlapjainkban részletesen is felsorolt áldozatok összegére, a 44 ezer forintnyi összegre mutathatunk, mely feljogosít mintegy bennünket, hogy a további halasztást nem tűrő, erőnket azonban meghaladó nagy cél

valóstitásához, gymnasiumunk kiegészítéséhez, a hitbuzgó protestáns ősök, a megannyi egyházi pártfogók, iskolaalapítók utódainak és a népesebb, jobbmódú hazai protestáns gyülekezeteknek gyámolítására bizalommal támaszkodhassunk.

Mélyen tisztelt hitrokonok! Nem lehet közönyös protestáns egyházunk egyetemére nézve a haza bármely távoli pontján is, hogy az áldott emlékű I-ső Rákóczy György zsinati városában, a XVI-ik századi vallás-reformatió idején egész hazánkra nézve irányadó hatást gyakorlott erdődi-, beregszászi-, óvári-, esengeri zsinatok vidékein, a hatalmas erőben fellépett és hódító római katolicizmussal vívott küzdelem, minő sikerrel foly s mily eredménnyel végződik. — A miénkhez hasonló viszonyok között — ha ugyan ehhez hasonlítható bármely protestáns gyülekezet vagy vidék helyzete is, — csak az érdekközösség felismerése, a testvéries együttérzés és ezekből kifolyó hitrokoni segélykészség képesíthet a protestantizmus fenyegetett érdekeinek megmentésére s ha nem is a régi fényben és erőben, de legalább hazai egyházunkra mégis szégyent nem hozó karban való fentállhatásra és működésre.

Tiszteletteljes bizalommal hívjuk azért föl címzettet, hogy gymnasiumunk VII-ik és VIII-ik osztályllyal kiegészítése céljára becses adományát, vagy írásbeli ajánlatát alant nevezett alapgyűjtő bizottsági elnökhöz az 1888-ik év márczius 1-ig eljuttatni kegyeskedjék.

Megjegyezni kívánjuk:

1-ször. Minden adomány, legyen bármily szerény összeg, alapítványi természetűnek tekintetik, melynek csak kamata lesz a kitűzött célra fordítandó.

2-ször. Kik 50 frtot vagy azon felüli összeget adnak, azok személyükre szóló meghívó útján értesítetnek az évenként rendszeren egyszer tartatni szokott fentartó-testületi közgyűlés idejéről s azon megjelenvén, tanár-választási- és más, az intézetet érdeklő ügyekben személyes szavazati joggal bírnak.

Hazafias és hitrokoni tisztelet s üdvözlettel vagyunk

Szatmáron, 1887. augusztus 28-ikán tartott fentartó-testületi közgyűlésből.

**Farkas Antal,**

igazgató-tanácsi elnök.

**Vállyi János,**

fenntartó-testületi elnök.

**Tabajdi Lajos,**

alapgűjtő-bizottsági elnök. a szatmári ev. ref. egyházmegye esperese.

**Kiss Áron,**

esperese.

1767.

Méltányolván, sőt egyházkerületünk elvi álláspontja folytán helyeselvén is, a történelmi multjánál fogva hírneves, de ma is reformált hitfelekezeti s magyar nemzeti szempontból missiói hivatással bíró szatmári gymnasium fentartó-testületének azon nemes törekvését, hogy ezen tanintézetét, az állam segítségének igénybe vétele nélkül, egyetemes hitfelekezetünk támogatásával, áldozatkészségével, tiszta felekezeti jellegében tartsa fenn s egészítse ki nyolcz osztályú teljes gymnasiummá: kiáltó, illetőleg adakozásra felhívó szövegét hitbuzgó főurainknak, vagyonosabb és tekintélyesebb hitrokonainknak, valamint nagyobb és tehetősebb gyülekezeteinknek is munkás szeretetébe s áldozatkész pártfogásába tiszteletteljes bizalommal s a legmelegebben ajánlom.

Debreczen, 1887. szeptember 28-án.

**Révész Bálint,**

a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöke.

## Közügyeink.

### Az én külföldi útam.

(Folytatás.)

A paedagogiumban van elhelyezve a tanszermúzeum is. Ott találhatók az újabb kor tanügyet érdeklő vívmányai, a növendékek életidejéhez s fejlettségéhez alkalmazott igen sokféle csinos kiállítású ülőpadok, a melyek czélszerűség és használhatóság tekintetében annyira vannak a falu helyen és sokszor még városban is látható, a szegénység és elmaradottság nyomait oly igen magokon viselő iskolai padoktól, mint Makó Jeruzsálemtől. A tanteremben a pad mondhatni a legszükségesebb eszköz, ennek jó vagy rossz voltától nagyon sok függ a tanítás eredményét illetőleg, mert a hibás ülés míg egyrészt a testszervezetnek árt, a tagokat elgörbíti, a szem látását meggyöngyíti, sokszor végképen elrontja, addig másrészt a folytonos izgás-mozgás, mely az ilyennel jár, zavarólag hat a tanításra, nem említvén a másféle hátrányokat.

A tanszermúzeumban lekötik a szemlélő figyelmét a jobbnál-jobb számtani, földrajzi, természettudományi szemléltető eszközök. A számoló gépek között láttam egy debreczeni tanító úr munkáját, ha emlékezetem nem csal, Tóth Lajos nevűt. Ezen gép használhatóság tekintetében, mondhatom, nem az utolsó helyen áll. Különösen megtetszett a természettudományok tanításához való szemléltetési gyűjtemény, melyben a természet országai mindenikének tanításához való szemléltetési ábrák, részint utánzott, de azért az eredetit jól feltüntető természeti produktumok, vegytani és fizikai legszükségesebb műszerek voltak elhelyezve. És ez az egész gyűjtemény megszerzési ára a csinos szekrényvel együtt csak nyolczvan forint. Elgondoltam ezt, megtudva azt, hogy mily jó lenne az ily gyűjteményt minden iskolai telepen birnunk, mennyivel megkönnyítené a tanító fáradságát, vonzóbbá tenné a természettudományok tanítását s eredményesebbé az egész tanulást; mennyivel helyesebb fogalmat nyernének a növendékek a másnemű szemléltetési eszközök czélszerű használata által általában minden tudományágból. De hiában, mindazokat megszerezni költséges. A mint azt a tanszermúzeum öre előtt kifejeztem, megvolna bennünk és iskolafentartóinkban a kellő jóakarát, de szegények vagyunk s tanítunk úgy, a mint a körülményeink engedik, szemléltetünk azzal, a mi kezünk ügyébe akad.

A paedagogiumban mind a tanári, mind az ifjúsági könyvtár igen szépen berendezett állapotban van. A könyvek jó nagy része, mint azt a dolog természete is hozza magával, a paedagogiai szakirodalom kitűnő műveiből van összeállítva. Búvárolhat, gyűjthet az életre hasznos ismereteket az, a ki akar. Örömmel értesültem is arról, hogy a tanuló ifjúság igen szeret foglalkozni a komolyabb tanulmányokkal, az önképzéssel s az erre segítő hatalmas segédeszközt, a könyvtárt használja, igyekeztvén ismereteit e legkiválóbb ismeretgazdagítás által gyarapítani, hogy a midőn kilép az illúziók világából, oda, hol komolyan munkálkodni kell, mint edzett munkás tesse az.

A paedagogiumban mindent jól megnézve, a vele kapcsolatban levő árvaházba mentem által, hol az árvákról való gondoskodás, az intézet berendezése, szintén oly minden igényeknek megfelelő, mint a paedagogiumban.

Budán levén, nem akartam elmulasztani a hírneves Ganz-gyár megnézését. Ezt annyival is inkább tehettem, mivel egyházunk a most folyó templomkarzat építéséhez szükségelt vasanyagokat ezen gyárban rendelte meg. Igen jó alkalmam volt tehát megnézni azt, hogy ily nagy gyár milyen berendezésű s hogy miként folyik ott a munka, hol százan meg százan dolgoznak, s oly sok különböző gépek vannak munkálatban.

Nem tartozik szorosán tárgyához, de meg, mint nem szakértő, nem is igen tehetném azt, hogy ezen óriási nagy gyártelep tüzetesebb ismertetéséhez fogjak, csak annyit említek meg röviden, hogy engem, mint a ki még ilyet nem láttam, rendkívül meglepett az ott szemlélhetők sokasága, a világhírű gyár berendezése.

Szándékom volt Budapesten időzésem alatt főtiszteletű Szász Károly püspök urnál és nt. Papp Károly lelkész urnál tiszteletemet tenni, reménylve, hogy egyszerű káplánember létemre is szíves fogadtatásra fogok ott találni s lehetek majdan szerencsés néhány perczig velök beszélhetni. Ugyde ezen tervem nem sikerült, mivel mindketten nem tértek még vissza nyaralóhelyükről.

A lelkészlakon, hol a gymnasium is van, a segédlelkészekkel s egy vallásánár urral volt alkalmam találkozhatni. Egyik segédlelkész — Urházi Sándor — Debreczenben tanuló-társam volt az első évi theológián, majd a többi évet Budapesten végezte. Nagyon jól esett mindkettőnknek a több mint hét év után való nem is remélt találkozás.

Mint segédlelkészek miről is beszélgethettünk volna inkább, mint a minket közösen érdeklő sorsunkról, a segédlelkészek nem nagyon irigylendő állapotjáról. Mily jól esett ott hallani azon atyai gondoskodás felemlítését, a melyben a dunamelléki egyházkerület végzett hittanhallgatóit részelteti. Pályáján folytonosan figyelemmel kíséri, ha azt bevégezte, számára helyről gondoskodik s nem engedi azon abnormális helyzetet, hogy csak egy is alkalmazás nélkül töltse idejét. Ott tehát nem igen ismerik a nálunk nagyon is ismeretes, alkalmazás nélkül való, így tehát helytelen, heverő s titulirt káplánok sorsát, melyben jómagamnak is volt — bár, hála Istennek nem nagyon sok ideig — részem.

A mint az egyházkerületi jegyzőkönyvekből értesültem, nálunk is megtétezt már azon intézkedés, — legalább egyelőre papiroson, — hogy a káplánok sorsát javítani kell. Ott van a superintendencia azon végzése, mely minden 5000 lelken felül számláló egyházközségnek ajánlja a segédlelkész-tartást, ugyde kevesen vették be ezen atyai intést is. Határozott törvény kellene erre. Szükséges dolog nálunk is meghonosítani a dunamellékieknek a segédlelkészekre irányuló előnyös intézkedéseit. Gondoskodni kell itt is káplán-elhelyező bizottságról, hogy az ügynevezett jövő reménye, az ifjúság azon része, mely az egyházi, óh de igen sokszor tövises, hálátlansággal fizető pályára szánta szentelni életidejét, ne legyen kénytelen addig, míg helye nem akad, — sokszor bizony évekig, — keserves kenyéren tengődni, vagy élete céljával más, gyakran ellenkező életpályán vergődni, mert csak a kellő gondoskodás után várhatjuk a kívánt sikert, a mostani szomorú állapotok folytonos javulását, úgy fog majd emelkedni a segédlelkészek helyzete az azt megillető niveaura, úgy fog azokban emelteni az önértet, fokoztatni a munkakedv, a szorgalom, kitartás, a pályáján való folytonosan előretörekedni akarás, — mert az mindenki előtt könnyen átlátható, hogy csak annak van kedve magát pályáján erejéhez képest folytonosan képezni s azon sikeresen

munkálkodni, a ki látja és tapasztalja, hogy róla gondoskodva van s azokkal, a melyek a tisztességes megélhetésre nézve szükségesek: bír.

Ezeknek megbeszélése után majd általtértünk a minket szintén igen közletről érdeklő másik tárgyra: a lelkészminősítési törvényekre. Itt is kitűnt azon közmondás igazsága: „a hány ház, annyi szokás.” Dunamellékén a mienknél szorosabb mértékkel mérnek, különösen az első és második klasszsnál. Hogy e kettő közül melyik a helyesebb eljárás, melyik felel meg inkább a zsinati törvények intenciójának, azt nem czélok fejtegetni, csak azt említem meg, hogy mindenünk forró óhajta az volt s azt hiszem, velünk együtt mindenkinek vágya az, vajha a lelkészminősítési szabályok egyöntetűvé tétetnének minden egyházkerületnél s vajha keresztül vitethetnék azon óhajtaunk, hogy minden pályázó, a ki megüti a qualficationalis mértéket, a gyülekezet választása alá boesájtatnék.

Szerény kívánság s azt hiszem, hogy egyházunk ügyeit intéző nagyjaink figyelmét majdan nem kerüli ez el s megdölvén ezen általános óhajta, azon szeretettől indítatva, melyet irántunk éreznek, nem tagadják meg azt s meg fogják adni azt nekünk, csak türelem. Nekünk pedig kötelességünk, hogy igyekezzünk kitaró munkálkodás, szorgalom s előzékenység által érdemesekké tenni magunkat szeretetökre.

Budapesten időzésem alatt megnéztem még a különböző tanintézeteket, egy pár elemi iskolát, színházakat, múzeumot, akadémiát s általában mindazon nevezetességeket, a melyeket Budapesten előbbi létem alatt még nem láttam. Mindezek azonban oly ismerős dolgok azok előtt, a kik a fővárosban egyszer s máskor megfordultak, hogy az ott látottak leírásával nem untatom olvasóimat.

Makó.

**Vöröss Zsigmond,**  
ev. ref. segédlelkész.

(Folyt. köv.)

### Dr. Somerville Debreczenben.

Lapunk közlebbi számában Dr. Somerville urnak budapesti szerepléséről adtunk értesítést, most, debreczeni működésére vonatkozólag átveszszük a helybeli politikai lapok következő értesítését.

A „Debreczeni Ellenőr” f. hó 10-iki számának idevonatkozó közleménye következő:

„*Városunk vendége.* Dr. Somerville skót szabadegyházi lelkész és missionárius — mint már tegnapi számunkban előre jeleztük — tegnap a főiskolában a gymnasiumi VIII-ik osztály termében tartotta remek szónoklatát Csiky Lajos tanár úr tolmácsolása mellett. A tanuló ifjúság — kivétel nélkül minden tanszak — meglel érdeklődéssel várta a nagy hírű szónokot a zsáfolásig megtelt teremben. Jelen voltak a főiskolai, gymnasiumi, képezdei és akadémiai tanár urak is. Az előttünk szokatlan szónoklat mindjárt lebilineselte a hallgatóságot. A mely bensőséggel, vallásos ihlettséggel s elragadó szónoki tüzzelel, — tömör, költői nyelven előadott beszéd, melynek minden szava a szilárd meggyőződést és a krisztusi tanhoz való tántoríthatatlan ragaszkodást tükrözöte vissza, rendkívüli hatással volt az ifjúságra. Benyúlt a szónok az ifjak szívébe, oda fordítá szeméit mindenkinek önmagára s nagyon sokszor kimagyarázhatatlan büvölet alatt tartá a lelkeket. A tárgy, melyről beszélt, már maga fonséges volt. Szeressük a Krisztust. Ez volt beszé-

dének első tétele. Minthogy azonban a mi, Krisztus iránt való szeretetünkön nem alapulhat megváltásunk, nagyon ingadozó levén az az alap, szólt másik tételben Krisztusnak irántunk való szeretetéről, melyet megragadni kötelességünk. Az alkalom kínálkozik annak megragadására; de ha elszalasztottuk azt: úgy járunk, mint a legnagyobb angol költő tragikus hőse, — a vén Lear, ki csak egy perczet késett leánya meggyilkolásának megakadályozásában; s a kedves leány halva fekszik s nem támad föl soha, soha, soha. Így nem jó vissza nekünk sem az alkalom soha . . . soha . . . soha . . . A nagy szónok teljes birtokában van mindazon eszközöknek, melyekkel a hallgatóság lelkét megrázza s akarathatározását kormányozza. A szónoklat után Szentgyörgyi K. főiskolai szenior intézett rövid, megköszönő beszédet, melyet szintén Csiky Lajos úr tolmácsolt, az ősz lelkész urhoz.\*) Aztán, valamint énekekkel nyitotta meg, úgy énekléssel zárta be a mindenké fölölt emlékezetes estélyt a hallgatóság. A dícső vendég, miután kifejezte abbéli óhajta, hogy miként az öreg József eljött az ifjú testvérekhez, úgy ezek is támogassák őt holnap meetingjén, — az ifjúság harsány éljenei között távozott a teremből unokájával, ki egy még érettséget most tevő rokonszenves fiatal ember. A kegyelem Istene tegye áldásossá városunkra nézve nemes munkáját!”

A „Debreczeni” f. hó 11-iki száma a következő közleményt hozta:

„*Angol szónoklat Debreczenben.* Dr. Somerville, skót szabadegyházi lelkész és missionárius, ki tegnapelőtt a főiskolában tartott előadást, tegnap d. u. 5 órakor a városháza nagytermében szónokolt. A nagy terem egészen megtelt közönséggel, melynek nagy részét a főiskolai ifjúság képezte, az első sorokban számos hölgy is helyet foglalt. Végig hallgatták az előadást: Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester, Kiss Albert, Könyves Tóth Kálmán és Némethy Lajos ref. lelkészek, Tóth Sámuel akadémiai igazgató, Dr. Bárány izr. hitszónok stb. A szónoklat előtt a közönség élénkelte a „Te benned bízunk eleitől fogva” első versszakát. Dr. Somerville igen érdekes alak: egyszerű fekete ruhát viselt, areza borotvált, haja hófehér, szemében élénk tűz lobog. Kézmozdulatai, hanghordozása, továbbá, hogy nem asztal előtt, hanem nyílt téren — jobbra-balra lépve — beszélt, idegenszerűek voltak ugyan ránk nézve, de azért szónoklatának bizonyos varázsa volt. Beszéde Máté evangéliomának II-ik részén alapult, midőn a keleti bölesek meglátták a bethlehemi csillagot s annak fénye után elindultak a Messiás felkeresésére. A beszéd alap gondolatát ebből kifolyólag az képezte, hogy a mint a keleti bölesek nem rettentek vissza semmi fáradságtól és veszélytől, esakhogy a Megváltót megláthassák: úgy mi is híven ragaszkodjunk Krisztushoz. Telve volt e beszéd szép költői képletekkel, leírásokkal, elbeszélésekkel, általában egészen más formája volt, mint a mi egyházi férfaink szónoklatainak. Mondatonként Csiky Lajos hittanár tolmácsolta a beszédet, ki tolmácsi szerepének kitűnő sikerrel felelt meg. Midőn Somerville a beszédét bezáró „Amen” t elmondta, a közönség harsányan megéljenezte őt, az ifjúság pedig ismét énekelte s ezzel 7 órakor véget ért az előadás.”

\*) E beszédben jelezte az ifjúság szónoka, hogy a nagy missionárius lelkész úr előtt az ifjúság egy sajátkezűleg aláírt emléklappal fejezi ki mély hódolatát és köszönetét.

## Irodalom.

### Felvilágosításul

(a Dóczy-féle Abéczt és Vezérkönyvet illetőleg megjelent összes interpellatiókra.)

### Masolat

a békésvármegyei tanító-egylet békésvárosi fiókegyületének 1887. december 20-án tartott rendkívüli közgyűlése jegyzőkönyvéből.

8. szám. Vaday József egyleti jegyző következő előterjesztést teszi: Mélyen tisztelt közgyűlés! A „Békésgyulai Híradó“ cz. megyei lap f. é. . . . számában az illető lap levelezője tollából egyletünk f. é. okt. 20-án tartott gyűléséről közlemény jelent meg. E közlemény végső sorai megemlékezően Forgács Lajos, egyletünk tagjának említett gyűlésen felolvasott tankönyvismertetéséről, az ismertetés kritikai eredménye gyanánt azt proponálja, miszerint az ismertetett munka nem felel meg a helyes módszer kívánalmainak: sem osztott, sem osztatlan iskolában eredménnyel nem használható. Jól tudjuk tisztelt közgyűlés, hogy e kifejezéseknek sem a történet felolvasásban, sem az egylet határozatában nyugvó alapja nincs; ha volna: bizonyára egyletünk felelőssége tárgyául tekintené azokat a nyilvánosság terén. Az említett hírlapi közlemény alapján a Forgács úr felolvasásának egyházi terén története lett, ugyannyira, miszerint szükségessé vált, hogy egyletünk a történetekről hivatalos tudomást vegyen s a többeknek kellemetlenséget okozott ügyet a lehető legegyszerűbben oldja meg. A tárgyra vonatkozó hírlapi közleményeket a „Debreczeni Prot. Lap“-ból (49., 50., 51. sz.) íme felolvasom. Ezek után indítványozom, miszerint a dolognak lehető legegyszerűbb megoldása gyanánt mondja ki a t. közgyűlés, miszerint a kérdéses tankönyvismertetés a „Debreczeni Prot. Lap“-ba, — mint a melynek hasábjain a dolog érdemére vonatkozó cikkek megjelentek. — beküldendő s annak jegyzőkönyvi kivonatokkal közlésére e lap t. szerkesztősége fölkérendő.

Közgyűlés e jelentés, valamint többoldalú hozzászólás után az ügy mibenlétét hivatalosan tudomásul vevén: minden további kétség eloszlatása s a valóság nyilvánossá tétele által, az érdeklettek megnyugtatósa céljából jegyzőt megbízta, hogy a Forgács L. úr f. é. okt. 20-án felolvasott tankönyvismertetésének az előterjesztésben ajánlott úton nyilvánosságra hozataláról mielőbb gondoskodjék.

(Hitelesített az 1888. jan. . . . -iki rendes közgyűlésen.)  
Békés, 1888. jan. 6. án.

**Vaday József,**  
egyl. jegyző.

**Tassy Sándor,**  
egyl. elnök.

A fenti jegyzőkönyvhöz képest íme, mindenek megnyugtatóására beszéljen a tankönyvismertetés maga.

### Könyvismertetés.

(*Abécze és Vezérkönyv, írta Dóczy Gedeon tanár; pályadíjat nyert művek.*)

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Midőn a fent említett két munkát ismertetés végett önöknek bemutatni szándékozom, noha ez ismertetés keretében bí-

rálatnak látszó kifejezések is leendenek: távol van tőlem az a gondolat, mintha akár az ismertetést, akár a tartalomnak részletesebb fejtegetését bírálói viselkedéséből óhajtanám megejtetni. Igyekezni fogok minden tekintetben tárgyilagos lenni. Ki írta e műveket, személye reám nem tartozik, a mennyiben pedig tartozik, azt ama tiszteletben tudom kifejezni esupán, melyet iránta, mint egykori tanárom iránt jelenleg is táplálok. A könyvismertetés folyamában, noha a két művet szabályszerint külön kellene választanom, a mennyiben a kettő előttem, mint tanító előtt szoros összefüggésben áll; a mennyiben az Abécze kivitelének indokolását és magyarázatát a vezérkönyvben kell keresnem: rövidebbnek láttam a két mű ismertetését egymással párhuzamban ejteni meg.

Felnyitván az Abéczt s végiglapozván, először is ama sajtárságos beosztás lepott meg, a mely e munkát a nálunk eddig közhasználatban létező Gönczy-féle Abécztől megkülönbözteti. Arra gondoltam, hogy ez a munka az eddigiektől elütő és a methodusoknak sajtárszerű felfogásán alapszik, vagy épen-séggel azoknak új alakítása. A munka első része a kis és nagy betűknek van szánva, második része pedig az olvasásnak általános gyakorlatára. A betűk egymásutáni következését magyarázni óhajtván, a vezérkönyvet kell fölnyitnunk s ha annak második ezikkét, mely az íráshoz szükséges előgyakorlatokról beszél, figyelemmel átolvassuk: tisztában fognak állani előtünk a szerző eszméi és módszere.

Az első, a mi meglep az, hogy ő szakítani kíván a betűk írásának fokozatosan egymásból származtatása elvével. A betűket először vonalképekre osztja s azután vonalképekből alakítja; azt gondolhatnók tehát egyelőre, hogy a munka a tanítóra nézve deductív, a növendékekre nézve pedig inductív. Pedig a dolog nem így áll. Azonnal megmagyarázom.

Kiadta Békés, 1888. jan. 6.

**Vaday József,**  
egyl. elnök.

**Forgács Lajos.**

(Vége köv.)

## Különfélék.

**Szavazatbontás.** Az egyházkerületi világi tanácsbíróra beérkezett szavazatok folyó hó 9-én bontattak fel Debreczenben. 562 érvényes szavazat állapított meg, melyek következőképen oszlottak szét: Komjáthy Béla országgyűlési képviselő nyert 37 szavazatot, Vályi Árpád szatmári egyházmegyei tanácsbíró 235-öt és Kovács Ferencz békésbánáti egyházmegyei tanácsbíró 290 szavazatot; e szerint Kovács Ferencz úr megválasztott egyházkerületi tanácsbírónak jelentetett ki. Az oly hosszú időn keresztül teljes odaadással és áldozatkészséggel szolgáló, nemes jellemű férfiúnak e kitüntetés felett, midőn örömmel fejezzük ki, óhajtjuk, hogy még sokáig működhessenek közre egyházi s iskolai életünk mezején, a keresztényi műveltség, vallásosság előmozdítására.

**Lelkészjelölés.** A szatmári egyházmegye lelkészjelölő bizottsága folyó januárhó 4-ikén tartott ülésén, 13 pályázó közül, a panyolai egyházközség lelkészi hivatalára öt egyént jelölt ki, u. m. Filep István fülesdi, Losonezy Gusztáv komlód-tótfalui és F. Varga Lajos majtisi rendes, — továbbá Fábian Károly szatmár-németii és Kovács Lajos máte-szalkai segédlelkészeket. A választás napjaul a folyó januárhó 29-ike tüzetett ki.

**Nyilvános számadás.** Néhai Nagy István, n.-váradai volt ev. ref. lelkész síremlékére Kovács Dániel esztári lelkész úr 2 frtot küldött be hozzánk. Eddigi gyűjtésünk eredménye, a múlt évben nyugtázott 24 frttal együtt, 26 o. é. frt. Csiky Lajos. — Nagyt. Márk Pál, debreczeni főgymnasiumi tanár úr gyűjtőívén ugyanazon célra a következő adakozások történtek: Márk Pál 1 frt. Nagy Elek 1 frt. Karai Sándor 1 frt, Géresi Kálmán 1 frt, Dr. Kovács Sándor 1 frt, Diesőfi József 1 frt, Dr. Ozory István 1 frt, Buzás Pál 1 frt, Thót Ferencz 2 frt, Dr. Török József 1 frt, Baresai István nyugalmazott tanácsnok 3 frt, összesen 14 frt. Ez összeget az illető gyűjtő maga küldte be rendeltetési helyére.

**Szerk. posta.** Az „L. E. emlékére” írott s hozzánk beküldött verset nem adhatjuk ki. Főtárgyának mi vonatkozása sincs egyházi lapunk irányára s több technikai gyöngeség miatt is esekély értékű munka. — a. a. Érdekes tanulmányát köszönettel vettem s „Tárcza” rovatunkban, míhelyt sor kerül reá, kiadom. — M. P. M. Sárospatak. Már csak a jövő számban tudok becses levelének helyet szorítani.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

## HIRDETÉSEK.

### Pályázat

a máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegyében levő fekete-pataki egyház lelkészi állomására.

Ezen lelkészi állomás évi javadalma, egyházmegyei értékelés szerint: 600 frt, mely keresztes életből, földből, legeltetési jogból, tűzifából és szolgálmányokból kerül ki. A földek adóját az egyház fizeti.

Az első évi jövedelem fele, egyházmegyei szabályzat szerint, az özvegy lelkésznet illeti.

Az állomás folyó évi ápril hó 24-én foglalandó el.

A szabályszerűen fölszerelt kérvények folyó hó 30-ig a máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye esperesi hivatalához, Tamás-Váraljára (Ugocsamegye) u. p. Batares küldendők.

Debreczen, 1888. január 7.

**Révész Bálint,**  
püspök.

### Pályázat.

A hajdú-hadházi ev. ref. organista-kántori állásra pályázat hirdettetik.

Évi fizetés:

- a) 500, azaz ötszáz frt o. é.
- b) Predikációs halottól 1 frt, énekszóstól 50 kr. (A halottak száma 200—250.)
- c) Kemény tűzifa 2 öl az udvarra szállítva.
- d) Lakhely.

Teendők: a templomi és temetési szolgálaton kívül az elemi fiúiskola felsőbb osztályaiban énektanítás.

Pályázók keresztlevéllel s képességüket s szolgálatukat igazoló bizonyítvánnyal ellátott kérvényüket f. é. február hó 8-ik napjáig a h.-hadházi ev. ref. lelkészi hivatalhoz adják be.

H.-Hadház, 1888. január 3.

**Szabó Lajos,**  
ev. reform. lelkész.

2—2

### Pályázat.

A m.-szigeti ev. ref. egyháznál újonnan szervezett segédlelkészi állás betöltésére, következő kötelességekkel és javadalmazással pályázat hirdettetik.

1. **Kötelességek:**

- a) az egyházi szolgálatban való segédkezés,
- b) az állami és felekezeti iskolákban a vallás-tanítás,
- c) a missiónak a szórványokban való ellátása.

2. **Javadalom:**

- a) az egyház pénztárából 280 frt évi fizetés,
- b) a vallás-tanításért adni szokott tiszteletdíjak, melyek ez idő szerint 200 frtot tesznek, melyeknek azonban 300 frtra felemelését reméljük, miután erre egyházunk jóakaratói ígéreteket bír,
- c) az országos segélyalpból a missióra adott 300 frt.

A pályázati kérvények, a tanulmányt, jogsultságot és eddigi hasonmóságú szolgálatot igazoló okmányokkal, 1888. márczius 1-ig alólírott gondnokhoz küldendők be.

Kelt M.-Sziget, 1888. január 2.

**Héder Lajos,**  
mint a m.-szigeti ev. ref. egyház főgondnoka.

1—3